

گزارشی از کارگاه توسعه سواد خواندن آموزگاران پایه‌های پنجم و ششم مناطق مختلف شهر تهران

« گفت‌وگو، نقطه اشتراک تمام فعالیت‌هاست

خواندن کتاب داستان، به ویژه در سنین کودکی و نوجوانی، نقشی اساسی در رشد مهارت‌های خواندن و پرورش علاقه به مطالعه ایفا می‌کند. داستان‌ها، کودکان را با کلمات جدید و عبارات متنوع آشنا می‌کنند و به آن‌ها کمک می‌کنند تا دایره لغات خود را گسترش دهند. پیگیری داستان و درک ارتباط بین حوادث و شخصیت‌ها، به کودکان کمک می‌کند تا مهارت‌های درک مطلب خود را تقویت کنند. با خواندن مداوم، سرعت و روانی خواندن کودکان افزایش می‌یابد. داستان‌ها، کودکان را به تفکر در مورد رویدادها، شخصیت‌ها و پیام‌های نهفته در داستان ترغیب می‌کنند و به این ترتیب مهارت‌های تفکر انتقادی آن‌ها هم تقویت می‌شود.

معلمانی که در کلاس خود امکانی فراهم می‌آورند تا بچه‌ها از طریق خواندن داستان و یا گوش کردن به فایل صوتی قصه، مهارت‌های چهارگانه شنیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن آنان تقویت شود در واقع به آنان فرصتی می‌دهند تا از طریق داستان‌ها وارد یک دنیای جذاب و خیالی شده، لذت برده و سپس ارتباطات عاطفی خود را تقویت کنند.

داستان‌ها، به کودکان کمک می‌کنند تا دنیای اطراف خود را به گونه‌ای متفاوت ببینند و تخیل خود را تقویت کنند. همچنین داستان‌هایی که به موضوعاتی مانند دوستی، همکاری و حل مسئله می‌پردازند، به کودکان کمک می‌کنند تا مهارت‌های اجتماعی خود را بهبود بخشند.

در ادامه سلسله کارگاه‌های توسعه سواد خواندن با شعار "قصه در مدرسه"، این بار آموزگاران پایه‌های پنجم و ششم منتخب مناطق مختلف شهر تهران در محل دبستان سعادت منطقه ۵ تهران گردهم آمدند و از محتوایی که برای آنان تدارک دیده شده بود استفاده کردند.

یکی از نکات جالب و جذاب برگزاری این کارگاه، مکان آن یعنی دبستان سعادت بود که در این گزارش از زاویه‌ای خاص به آن نگاهی خواهیم داشت. با ما همراه باشید.

"آهان" شروع خلاقیت است

بخش اول جلسه را دکتر اعظم فعال کارشناس حوزه خلاقیت و تربیت کودک، شروع کرد. کسی که به عنوان مهمان در کارگاه حضور یافت و محمد ناصری مدرس این برنامه از او در این جلسات دعوت می‌کرد تا جلوه‌هایی از تجارب خود را با معلمان مطرح کند. یکی از محورهای سخنان دکتر فعال درباره مهارت‌های ارتباطی بود.

در جلسه روز پنجم، او با طرح یک معما شروع کرد. یک بازی که از سه قطعه کاغذی تشکیل می‌شد و معلمان باید بدون تا زدن و یا پاره کردن کاغذها، این معما را حل می‌کردند. بازی یک انگیزه بود تا به معلمان یادآوری کند، آنچه را بلد هستند و می‌دانند به دیگری انتقال دهند.

اعظم فعال که سال‌ها تجربه تدریس در مقاطع مختلف تحصیلی و دانشگاهی را در کارنامه خود دارد، خیلی صمیمانه و راحت با اعضای این کارگاه نیز ارتباط برقرار می‌کرد. در بدو ورود از همه خواست تا نام و نام خانوادگی خود را روی یک برگه نوشته و آن را روی لباس خود قرار بدهند. بعد هم هر کسی را به راحتی صدا می‌کرد و صمیمانه به فضای کار کلاسی دعوت می‌کرد. معما کمی سخت بود. این را بهانه کرد و خطاب به معلمان گفت: "گاهی شما برای

بچه‌ها و دانش‌آموزان خودتان سوالات سخت طرح می‌کنید. حالا این احساس را تجربه کنید که بچه‌ها چه حالی پیدا می‌کنند. شما اینجا فرصت مشورت با هم‌گروهی‌های خودتان دارید. آیا در کلاس به شاگردان خود فرصت مشورت هم می‌دهید؟ من با طرح این بازی هدفی بالاتر از رسیدن به جواب دارم. شما وقتی به پاسخ می‌رسید با خوشحالی می‌گویید که "آهان". من می‌خواهم شما دریافت داشته باشید و از این کار لذت ببرید. جواب را بالاخره پیدا می‌کنید و می‌نویسید اما هدف اصلی، لذت بردن است. چیزی که دانش‌آموزان شما هم باید آن را احساس کنند."

او در ادامه به یک نکته مهم و یک مسیر متفاوت

معلمی عشق و هنر است

کارگاه ویژه معلمان پایه‌های پنجم و ششم در کنار هم شکل گرفت. سید کمال شهابلو مدیر تولید انتشارات قصه و داستان در آغاز جلسه خطاب به شرکت‌کنندگان گفت:

شاید اگر هر پایه جداگانه حضور داشت بهتر بود اما از آنجایی امکان آن از نظر زمانی میسر نبود، امروز باید در کنار هم این برنامه را دنبال کنیم. البته محتوا و کلیات کار مثل هم هست ولی بسته‌های قصه و داستان هر پایه با پایه دیگر متفاوت است.

کارگاه امروز ما دو بخش دارد که در بخش اول خانم دکتر اعظم فعال آن را اداره می‌کنند و در بخش دوم آقای محمد ناصری مدرس کارگاه هستند."

شهابلو سپس در ادامه به اهمیت و جایگاه هر پایه در حوزه تعلیم و تربیت پرداخت و یادآور شد: "هر دو پایه در مقطع ابتدایی بسیار مهم هستند. برای مثال پایه ششم از آن جهت حائز اهمیت است که دانش‌آموزان در این پایه بعد از اتمام سال تحصیلی وارد مقطع تازه‌ای شده و به مدرسه دیگری می‌روند لذا فعالیت معلمان با این گروه از دانش‌آموزان از نظر روحی روانی و اجتماعی بسیار اهمیت دارد. معلمی عشق و هنر است و باید از زاویه تربیتی به این حرفه نگاه کرد و تنها تصور ما این نباشد که وظیفه ما صرفاً آموزش است." او در پایان بسته‌های قصه و داستان را که در اختیار معلمان بود به اختصار معرفی کرد.

**شما وقتی به پاسخ می‌رسید
با خوشحالی می‌گویید که
"آهان". من می‌خواهم شما
دریافت داشته باشید و از
این کار لذت ببرید. جواب
را بالاخره پیدا می‌کنید و
می‌نویسید اما هدف اصلی،
لذت بردن است. چیزی که
دانش‌آموزان شما هم باید آن
را احساس کنند**

اشاره کرد و گفت: "حضور ما امروز اینجا اهمیت دادن به خواندن است. ما امروز اینجا می‌خواهیم از یک مسیر متفاوت به نگاه کردن و خواندن برسیم. بچه‌ها وقتی در هر مسئله و سوالی جواب را پیدا می‌کنند به خودشان می‌گویند "آهان" و این "آهان" همان شروع خلاقیت است.

کتاب جان ندارد، روح آموزش در وجود معلم است

بعد از گذشت مدتی بالاخره کلمه "آهان" از یک گوشه کارگاه شنیده شد و در جاهای دیگر هم تکرار شد و معما به جواب رسید. حالا نوبت پخش یک فیلم انیمیشن کوتاه بود.

فیلم کوتاه و انیمیشنی Alike (یکسان) برای حاضران در کارگاه به نمایش گذاشته

شد. این انیمیشن بیانگر آن است که انسان امروزی درگیر سیستم‌ها و روتین‌های رفتاری و عملی است. اما وجود این ویژگی‌ها تنها مختص به قشر بزرگسال و فعال در سیستم‌های کاری نبوده و حتی کودکان نیز برای یکسان شدن با پدر و مادرهایشان و حضور در جامعه بنا شده بر مبنای رفتارها و آینده یکسان آماده می‌شوند. در چنین شرایطی نه تنها شادی و نشاط کودکان نابود می‌شود، بلکه عناصر هویت مستقل و خلاقیت نیز

در وجود آن‌ها کشته می‌شود. تمامی این شرایط در انیمیشن کوتاه Alike به تصویر کشیده شده‌اند. پس از پایان این انیمیشن دکتر فعال از حاضران خواست تا نظرات خود را مطرح کنند. وی از این فرصت استفاده کرد و گفت: "معلمی که هنگام ورود اطلاعاتش برابر عدد یک بوده و هنگام خروج آن را به ۹۹ رسانده در واقع این فاصله ۹۸ تا را از بچه‌ها و شاگردانش گرفته است و چه بسا که شاید برخی را از اشتباهات انجام شده دریافت کرده و به نتیجه رسیده است."

دکتر اعظم فعال با بیان این مطلب خواست به حاضران در جلسه بگوید که اگر ما معلمان دارای

اطلاعاتی هستیم قابل توجهی از آن را از بچه‌ها و شاگردان خود گرفته‌ایم و گاهی هم اشتباهاتی را که پیش آمده دلیل دانایی ما شده است.

وی در ادامه به موضوع مهم ارتباط

پرداخت و در این باره اطلاعاتی را در قالب یک پاورپوینت به حاضران در کلاس ارائه کرد و روی نکات مختلف موضوع ارتباطات با حاضران گفتگو کرد. وی در همین رابطه گفت: "تبادل نظر و گفتگو برای ارتباط به مراتب خیلی بهتر از سخنرانی یک طرفه است. یک معلم وظیفه آموزش در دو حوزه یعنی دانش و اخلاق را دارد. حال شما به من بگویید که ما برای کدام یک پول می‌گیریم برای کدام مورد حرص می‌خوریم. ما با متفاوت بودن

می‌توانیم موثر باشیم. معلم یادگیری را ایجاد می‌کند. کتاب به تنهایی جان ندارد و بی‌روح است اما این معلم است که با رفتار و عملکرد و شیوه‌های خود به آن جان می‌دهد. بنابراین توجه داشته باشید که حتی نوع پوشش و لباس شما برای بچه‌ها هم مهم است. سعی کنید در کلاس خودتان، گرسنگی یادگیری ایجاد کنید تا بچه‌ها طالب یادگیری باشند. وظیفه ما آموزش محبت است و شما باید از تمام حواس خود برای آموزش و یادگیری به بچه‌ها استفاده کنید."

دو طرح بزرگ و توسعه خواندن

بخش دوم برنامه که فعالیت اصلی کارگاه توسعه

معلم یادگیری را ایجاد می‌کند. کتاب به تنهایی جان ندارد و بی‌روح است اما این معلم است که با رفتار و عملکرد و شیوه‌های خود به آن جان می‌دهد

سواد خواندن ویژه معلمان پایه‌های پنجم و ششم دبستان مناطق شهر تهران بود با صحبت‌های محمد ناصری آغاز شد. وی که ایده‌پرداز جریان قصه در مدرسه است و خود از جمله نویسندگان مطرح کشور به شمار می‌رود و صاحب تالیفات متعددی نیز هست، بدون هیچ مقدمه‌ای وارد موضوع اصلی شد و خطاب به معلمان حاضر در کارگاه گفت: «هر کدام از شما بسته‌ای را در اختیار دارید که تا این فاصله یا آن را باز کرده و ملاحظه کردید و یا در فرصت پیش رو با هم آن را مرور می‌کنیم و روی بخش‌های مختلف آن تأمل خواهیم کرد.»

یکی از اصلی‌ترین اهداف دوره ابتدایی توسعه مهارت‌های زبانی است. ما در مدرسه‌هایمان مشکل داریم و حال بچه‌ها خوب نیست. به بچه‌ها اجبار و تحمیل می‌کنیم. مدرسه رسمی است، کلاس رسمی است، حجم کتاب‌های درسی زیاد است و هزار و یک مشکل در این رابطه وجود دارد. باید چه کار کنیم آیا باید فضای مدرسه را تغییر بدهیم؟

آیا می‌توانیم کاری کنیم که بچه‌ها در فضای آزادتری قرار بگیرند و آن مهارت‌هایی که باید یاد بگیرند و در حوزه‌هایی که باید یاد بگیرند، بهتر با آن‌ها مواجه بشوند؟ چون شما بهتر از من می‌دانید. اگر شما می‌خواهید این کتاب را (آموزش زبان فارسی) و عین این کتاب که را برای سال ششمی‌ها هم هست به درستی اجرا کنید، ناچار هستید که یک زمان‌هایی در کلاس خودتان را برای مطالعه غیر درسی، بگذارید. یعنی کتاب‌تان را ببندید، کتاب فارسی را ببندید و بگذارید کنار و بگویید حالا آزاد.

حتی در این کتاب‌ها، وقتی نمایش، وقتی گفتگو و وقتی نوشتن می‌آید، اگر زمانی به آن اختصاص ندهید، اساساً اتفاقی نمی‌افتد.

یکی از دلایل اینکه ما به عنوان معلم همه‌اش داریم می‌دویم و مرتب بچه‌ها را می‌دوانیم، شاید این باشد که ما باید به راهنماهای کتاب درسی بیشتر توجه

کنیم. سیاست کلی آموزش و پرورش، علی‌رغم همه محدودیت‌هایی که وجود دارد، این است که از آن فرصت‌ها استفاده کنیم.

حداقل برای توسعه خواندن دو تا طرح بزرگ وجود دارد؛ یکی طرحی که شورای عالی آموزش و پرورش تأیید کرده به نام «برنامه ویژه

مدرسه» که به شما این زمینه فرصت می‌دهد که فعالیتی غیر از فعالیت رسمی انجام بدهید، و یکی هم طرح «خوانا» که خیلی هم در دوره‌هایی رونق گرفت، دوباره افت کرد و حالا با تغییر معاون آموزشی دوباره رونق گرفته است.

آن طرح بر اساس مطالعات بین‌المللی پرلز، به توسعه خواندن می‌پردازد. اگر بچه‌ها بخواهند در زمینه خواندن تقویت شوند، حتماً نیازمند یک سری مطالعات

غیر درسی و غیر رسمی هستند.

این مطالعات در دو گونه کلی قرار می‌گیرند؛ یکی مطالعه ادبی و داستانی و دیگری مطالعه اطلاعاتی یا سواد اطلاعاتی. مورد اول جذاب‌تر است، چون به قول شما، کلاس‌ها را رنگی می‌کند، فضاها را عوض می‌کند و درگیر گفتگو می‌شود. طبیعتاً ماجرای داستانی است که بچه‌ها را به سمت گفتگو، فکر کردن و نوشتن وارد می‌کند.

اگر بچه‌ها بخواهند در زمینه خواندن تقویت شوند، حتماً نیازمند یک سری مطالعات غیر درسی و غیر رسمی هستند

درک لذت خواندن با "قصه در مدرسه"

ناصری در ادامه به نقش و اهمیت طرح "قصه در مدرسه" و چگونگی شکل گرفتن این فکر و اندیشه اشاره کرد و گفت:

یک طیف خاصی از معلمان، مثل ما، تصمیم گرفتند که به توسعه مهارت خواندن کمک کنند و به این ایده رسیدیم:

«قصه در مدرسه»؛ برای اینکه بچه‌ها لذت خواندن را درک کنند. چون قصه بهترین وسیله برای درگیر کردن ذهن، عواطف و خلاقیت بچه‌هاست.

نکته اول: این بسته‌ها برای شخص خودتان است. محتویات بسته شامل بروشور، راهنما و یک جزوه سبزرنگ مخصوص اولیاست. از این جزوه دو نسخه وجود دارد که یکی از آن‌ها را به مدیر مدرسه‌تان تحویل می‌دهید.

نکته دوم: شما به عنوان همکار

فرهنگی، این بسته را اول باید شخصا بررسی کنید و اگر علاقه‌مند بودید، به عنوان راهبر طرح، همکاری‌تان را شروع کنید. اگر در منطقه شما از این طرح استقبال شد، نیازمند کسانی هستیم که طرح را تبیین و ترویج کنند.

نکته مهم این است که تصور نکنید با همین جلسه اول، همه‌چیز را متوجه می‌شوید. ما الان فقط کلیات

را داریم باهم صحبت می‌کنیم. اگر توجه شما جلب شد، جلسات بعدی ادامه پیدا می‌کند و همکاری‌مان گسترده‌تر می‌شود. یکی از همکاران گفت که ای کاش این جلسات ادامه پیدا کند. من هم گفتم که اگر آمادگی منطقه وجود داشته باشد و علاقه‌مند باشید، ما این داستان را ادامه خواهیم داد.

ماجرای «قصه در مدرسه» از این قرار است که ما از راهنماهای کتاب فارسی و طرح‌های رسمی آموزش و پرورش الهام گرفتیم. این ایده زمانی جدی‌تر شد که معاون محترم آموزش ابتدایی و کارشناس آن حوزه شهر تهران، طرح را پسندیدند و از ما درخواست کردند که این ایده را برای معلمان توضیح بدهیم.

جلسه‌ای با مسئولان محترم داشتیم و گفتند که ایده خیلی خوبی است و از ما خواستند کارگاه‌هایی برای معلمان برگزار کنیم. ما هم قبول کردیم. قرار شد از هر منطقه و هر پایه تحصیلی دو نفر از معلمان انتخاب بشوند و این طرح را اجرا کنند.

وقتی به اینجا آمديم، تفاوت این مدرسه با بقیه کاملاً مشخص بود. پنج روز است که

اینجا هستیم و از نحوه پذیرایی و تعامل‌شان تا نحوه مدیریت، همه چیز در یک استاندارد عالی و دلپذیر است. از همین جا از مسئولان شهر تهران و خانم قدوسی بابت فراهم کردن این شرایط خوب تشکر می‌کنم.

خلاصه دو موقعیت برای شما وجود دارد؛ یکی اینکه به عنوان منتخب منطقه و آموزگار پایه پنجم و ششم فعالیت کنید. دوم اینکه اگر علاقه داشتید، همکاری ما با شما ادامه پیدا می‌کند و می‌توانید به عنوان راهبر طرح «قصه در مدرسه» فعالیت کنید.

توجه به مهارت‌هایی فراتر از زبان

ناصری سپس در ادامه یادآور شد: «ما دنبال این هستیم که به چهار مهارت اصلی یعنی شنیدن، حرف زدن، خواندن و نوشتن کیفیت ببخشیم. در همین مهارت‌ها استدلال کردن، فکر کردن و پرزنت کردن هم

ما دنبال این هستیم که
به چهار مهارت اصلی
یعنی شنیدن، حرف زدن،
خواندن و نوشتن کیفیت
ببخشیم. در همین
مهارت‌ها استدلال کردن،
فکر کردن و پرزنت کردن
هم قرار دارد

گفت: "یکی از نکات مهم در این طرح این است که داستان‌ها به شکل خلاقانه در کلاس‌ها اجرا شود. ما یک کتاب طراحی کردیم که همراهش یک دفتر به اسم دفتر قصه هست. این دفتر، تمام آن حرف‌هایی که شما امروز زدید را شامل می‌شود. هر پایه تحصیلی از اول تا ششم، یک مجموعه شش جلدی دارد و هر کتاب همراه یک دفتر قصه است.

پشت جلد این کتاب‌ها، چهار کیو آر کد قرار داده شده که امکانات مختلفی را فراهم می‌کند. اول از همه، این کتاب‌ها مجوز سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی کشور را دارند و با خیال راحت امکان ورود به مدارس را دارد. دوم اینکه فایل صوتی این کتاب‌ها با کیفیت عالی توسط بهترین صدایشگران ضبط شده و همراه با موسیقی و افکت مناسب، آماده استفاده در کلاس‌هاست.

یکی از وظایف معلم‌ها این است که لحن خواندن بچه‌ها را اصلاح کنند. وقتی که شخصیت‌های مختلف مثل پیرمرد، کودک یا حیوان در داستان وجود دارد، باید لحن متناسب با هر شخصیت استفاده شود. معلم‌هایی را دیدیم که خیلی خوب قصه‌گویی می‌کنند و می‌توانند توجه همه را جلب کنند. این معلم‌ها به خاطر تجربه‌شان و آشنایی با لحن‌ها و روایت‌ها موفق هستند. شما به عنوان معلم باید به بچه‌ها درست خواندن، روان خواندن و با لحن مناسب خواندن را یاد بدهید."

هدف لذت بردن است، نه احساس تکلیف داشتن

مدرس کارگاه در جریان معرفی این بسته به مخاطبان یادآور شد که در نظر گرفتن یک سری موشن گرافی‌ها می‌تواند به شما در شناخت بهتر این بسته کمک کند. او در همین ارتباط گفت: «برای معرفی این طرح، موشن گرافی‌هایی هم تهیه شده که در کمتر از دو دقیقه، کتاب و دفتر قصه را معرفی می‌کند. در این دفترها، جدول‌ها و سرگرمی‌های متنوع طراحی شده که کاملاً با محتوای داستان‌ها هماهنگ است. هدف این است که بچه‌ها از قصه لذت ببرند، نه اینکه حس تکلیف داشتن پیدا کنند. در کلاس‌های داستان‌خوانی،

قرار دارد. در این طرح، فقط به چهار مهارت زبانی اکتفا نمی‌کنیم؛ بلکه مهارت‌های فراتر از زبان مثل توصیف کردن، ارائه دادن، نقد کردن و گفت‌وگو کردن را هم آموزش می‌دهیم.

در این طرح، هدف این است که وقتی متنی را می‌خوانیم، بتوانیم درباره‌اش فکر کنیم و حرف بزنیم. چون هیچ کس ذاتاً علاقه‌مند به مطالعه

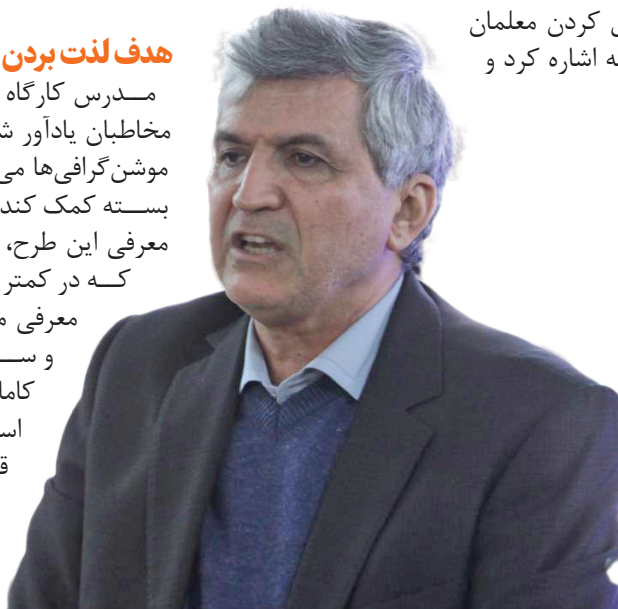
به دنیا نمی‌آید. مطالعه یک امر اکتسابی است و خانواده‌هایی که بیشتر کتاب می‌خوانند و با فرزندانشان بیشتر گفت‌وگو می‌کنند، فرزندان کتاب‌خوان‌تری دارند.

مشکل ما این است که در ایران بچه‌ها فقط روان می‌خوانند، اما درک نمی‌کنند. یعنی وقتی از آن‌ها می‌پرسیم «چه خواندی؟»، نمی‌توانند جواب بدهند. این نشان می‌دهد که به درک مطلب نرسیدند. این مهارت باید به تدریج و به مرور زمان و در فضای

آموزشی مناسب شکل بگیرد و نه فقط با کتاب درسی. مثلاً ممکن است کسی پزشک باشد، اما اهل مطالعه نباشد. سواد انواع مختلفی دارد؛ فقط تخصص در یک حوزه به معنای باسواد بودن نیست. مثلاً دکتر شریعتی می‌گفت: «من در دوران تحصیلم از همه دانش‌آموزان ضعیف‌تر بودم، اما از تمام معلمان خودم باسوادتر بودم.» علتش این بود که خیلی کتاب می‌خواند و اطلاعات عمومی بالایی داشت.

وی سپس به اهمیت روش خلاقانه عمل کردن معلمان با این بسته اشاره کرد و

یکی از وظایف معلم‌ها این است که لحن خواندن بچه‌ها را اصلاح کنند. وقتی که شخصیت‌های مختلف مثل پیرمرد، کودک یا حیوان در داستان وجود دارد، باید لحن متناسب با هر شخصیت استفاده شود

بهتر است محیط آزاد باشد. یعنی شما می‌توانید نیمکت‌ها را بچرخانید یا حتی در فضای باز، نمازخانه یا آزمایشگاه، کلاس برگزار کنید. مهم این است که بچه‌ها احساس راحتی کنند و به دور از فضای رسمی، قصه‌ها را شنیده و فعالیت‌های خلاقانه انجام بدهند. یکی از ویژگی‌های اصلی این طرح، آزادی در انتخاب نوع فعالیت‌هاست. اگر بچه‌ای دوست نداشته نقاشی بکشد، الزام به انجامش نیست. اما معمولاً بچه‌ها به فعالیت‌های خلاقانه علاقه دارند و از آن استقبال می‌کنند. همچنین اگر کسی تمایل نداشته در نمایش شرکت کند، شما می‌توانید این پیشنهاد را به دانش‌آموزان دیگری که علاقه‌مند هستند، بسپارید. در این طرح، ما دنبال تشویق استعدادهای مختلف هستیم. بعضی بچه‌ها در نوشتن قوی هستند. بعضی در نقاشی و برخی در اجرای نمایش. هر کدام از این استعدادها در جریان کار با قصه‌ها شکوفا می‌شوند. مهم‌ترین وجه مشترک همه این فعالیت‌ها، گفت‌وگوست. گفتگو باعث می‌شود تفکر انتقادی در بچه‌ها رشد کند و دیدگاه‌های مختلف را بشنوند.

این طرح به گونه‌ای است که در کنار کتاب‌های درسی، به بهبود فضای آموزشی کمک کند و باعث بشود دانش‌آموزان تجربه متفاوتی از یادگیری و مطالعه داشته باشند. استفاده از قصه‌ها و فعالیت‌های خلاقانه، هم فضای کلاس را صمیمی‌تر می‌کند و هم مهارت‌های زبانی، ارتباطی و تفکر خلاق بچه‌ها را تقویت می‌کند.

محمد ناصری در بخش پایانی کارگاه در حالی که معلمان حاضر در جلسه، کنجکاوانه اجزای بسته را صفحه به صفحه ورق زده و آن را مطالعه می‌کردند، خطاب به آنان گفت: «به یاد داشته باشید که هدف اصلی این طرح ایجاد علاقه به مطالعه و قصه‌خوانی در دانش‌آموزان است. قصه‌ها به بچه‌ها فرصت می‌دهند که بدون تجربه‌های واقعی، با دنیای متفاوتی از احساسات، آدم‌ها و موقعیت‌ها آشنا بشوند. این تجربه‌ها

به آن‌ها کمک می‌کند که دنیای بزرگ‌تری را بشناسند و در قضاوت‌های خود دقیق‌تر و عمیق‌تر عمل کنند. جلسات قصه‌خوانی فرصتی است برای گفتگو، ابراز نظر و خلاقیت. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود که فضای این جلسات کاملاً آزاد باشد و دانش‌آموزان احساس راحتی کنند. این آزادی به رشد فکری و عاطفی بچه‌ها کمک بزرگی می‌کند. در نهایت، از همه شما که در این جلسه حضور دارید و به این طرح علاقه‌مند شده‌اید تشکر می‌کنم. امیدوارم با همکاری هم بتوانیم این طرح را در مدارس اجرا کنیم و نتایج مثبتی از آن بگیریم.»

در این طرح، ما دنبال تشویق استعدادهای مختلف هستیم. بعضی بچه‌ها در نوشتن قوی هستند. بعضی در نقاشی و برخی در اجرای نمایش. هر کدام از این استعدادها در جریان کار با قصه‌ها شکوفا می‌شوند. مهم‌ترین وجه مشترک همه این فعالیت‌ها، گفت‌وگوست.

یکی از نگرانی‌هایی که مطرح شد، این بود که اجرای این طرح در مدارس ممکن است به دلیل کمبود وقت و امکانات، دشوار باشد. پیشنهاد ما این است که حتی اگر نمی‌توانید تمام مجموعه شش جلدی را اجرا کنید، با یک یا دو جلد از کتاب‌ها شروع کنید. مهم این است که این روند آغاز بشود و کم‌کم علاقه و اشتیاق به قصه‌خوانی در مدرسه‌ها ایجاد شود.

در پایان، بسته‌های قصه در مدرسه به شما داده می‌شود تا با این بسته در همین کارگاه در کنار هم کار کنید. پیشنهاد ما این است که ابتدا خودتان کتاب‌ها را مطالعه کنید و فایل‌های صوتی را گوش دهید. اگر آموزش و پرورش منطقه شما استقبال کرد و این طرح را پذیرفت، با هماهنگی مدیران و مسئولین مدارس می‌توانید کتاب‌ها را به دانش‌آموزان معرفی کنید و جلسات داستان‌خوانی را برگزار کنید. در صورتی که مدرسه یا منطقه شما تصمیم گرفت این طرح را اجرا کند، لازم نیست خودتان وارد مباحث مربوط به خرید و بازاریابی کتاب‌ها بشوید، شما به عنوان مدرس فقط مسئولیت اجرای کارگاه‌ها را بر عهده خواهید داشت.

« قصه‌هایی صامت که صدایش را بچه‌ها می‌شنوند

از لحظه ورود به دبستان در نخستین روز کارگاه، تا آخرین ساعت حضور در کارگاه پایانی، دیوارها با هر کسی که به آن‌ها توجه می‌کرد، حرف می‌زدند. نوشته‌ها و تصاویر روی دیوارهای تمیز و رنگ‌آمیزی شده درست مثل یک کتاب قصه است. از قاب‌های شگفت‌انگیز که بچه‌های مدرسه را به دنیای بدن انسان دعوت می‌کنند تا دانستنی‌هایی که دانش‌آموزان را کنجکاوانه پای هر دیوار نگه می‌دارند، همه و همه کلی حرف برای گفتن دارند. هیچ اجباری در کار نیست. پرسشی داده نمی‌شود که به دنبالش پاسخی از بچه‌ها طلب شود. هر کسی دوست داشته باشد، اطلاعات روی دیوارهای هر طبقه را با توجه به علاقه‌اش جستجو می‌کند. مدیر، معاونان، معلمان و کادر مدرسه؛ جملگی پاسخگوی کنجکاوی‌های بچه‌ها هستند. ما هم با انگیزه تقویت مهارت خواندن با شعار "قصه در مدرسه" اینجا بودیم. حالا به همین بهانه، در ساعتی مناسب با دکتر معصومه قدوسی مدیر دبستان سعادت به گفتگوی نشیمنیم.

او در یک خانواده فرهنگی به دنیا آمده است. پدرش با لیسانس زیست‌شناسی از دانشگاه تهران، سال‌ها مدیر دبیرستان خوارزمی بود که در سال ۱۳۵۴ به رحمت خدا رفت و مادرش نیز با لیسانس علوم اجتماعی، به عنوان دبیر و مدیر دبیرستان‌های مختلف در تهران خدمت کرد که او نیز امروز در جوار رحمت صاحب لوح و قلم آرمیده است. معصومه قدوسی فرزند دوم و آخر خانواده است. وی در آغاز مدرک کارشناسی شیمی را دریافت کرد اما به دلیل علاقه به کامپیوتر شروع به خواندن زبان برنامه نویسی foxpro (زبان برنامه نویسی نوین در آن زمان) کرد و به استخدام دانشگاه آزاد، دانشکده دندانپزشکی در سال ۱۳۷۲ در آمد. به دلیل همین علاقه، مجدداً یک لیسانس دیگر در رشته مهندسی نرم افزار گرفت که تا دکترا ادامه داد.

فعالیت او در دانشکده دندانپزشکی تا سال ۱۳۸۰ ادامه یافت و پس از آن وارد آموزش و پرورش شد. به مدت ۱۲ سال در پست هنرآموزی در یکی از هنرستان‌های منطقه ۵ مشغول تدریس بود و همچنین پیاده سازی و پشتیبانی شبکه‌های کامپیوتری چند هنرستان را برعهده داشت. از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ در پست کارشناس مسئول فناوری در اداره آموزش و پرورش منطقه ۵ خدمت کرد. از سال ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۹ در اداره آمار وزارت آموزش و پرورش، سپس از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۱ در معاونت فناوری سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی مشغول به فعالیت بود. از سال ۱۴۰۱ به دلیل دوری راه محل کار تا منزل و به دعوت ریاست منطقه ۵ آموزش و پرورش، مجدداً به منطقه ۵ برگشت و از آن موقع تاکنون در کسوت مدیریت دبستان پسرانه سعادت، مشغول به انجام وظیفه است.

«در دبستان شما موضوع خواندن و مطالعه و کتاب و کتابخوانی چه جایگاهی دارد و چه فعالیت‌هایی در این زمینه دارید و انجام می‌دهید. مثل کتابخانه، کتابخانه کلاسی. تقویت بحث خواندن در بچه‌ها و...

مثل تمام مدارس، در اینجا مهمترین هدف از آموزش پس از آموختن اخلاق در قالب رفتار، آموختن دانش است. و برای این مهم نیاز به راهکارهایی برای بهبود سواد خواندن و درک مطلب داشتیم. در همین راستا در دبستان سعادتهای را به عنوان محور اصلی در نظر گرفتیم و با همفکری و همکاری معلمان، اولیا و به ویژه خود دانش آموزان، این پروژه‌ها را اجرایی کردیم. که در طول سال تکمیل، بازسازی و نوسازی می‌شود و تغییر می‌کند.

مثل:

۱- مطالعه قصه‌های ۵ دقیقه‌ای در یک ساعت خاص (۱۰ و ۱۰ دقیقه) که در این ساعت خاص تمام افراد داخل مدرسه، کار خود را رها می‌کنند و ۵ دقیقه کتاب می‌خوانند. از مدیر تا معلم، از معاون تا نیروهای خدماتی، حتی اولیا و اینقدر این کار برای بچه‌ها جالب بوده که این برنامه را به داخل خانه خود هم برده‌اند. و به قول معروف هم فال است و هم تماشا. در کنار خنده و شادی همه به مطالعه می‌پردازند.

۲- تبدیل کتابخانه به مکانی راحت به نام لمکده که با فرش کردن آن و قراردادن پشته‌هایی، بچه‌ها در هر حالتی که دوست دارند (نشسته، دراز کشیده، لم داده) به مطالعه بپردازند.

۳- مسابقه داستان‌های نیمه تمام و تکمیل آن توسط دانش آموزان هر پایه و قرار دادن آن‌ها در معرض دید سایر دانش آموزان.

۴- مسابقه کتابخوانی و اهدای جایزه به همه شرکت کنندگان.

۵- تدریس کتاب فارسی و یا هر کتابی که بچه‌ها خوانده‌اند بصورت نمایش، توسط دانش آموزان در کلاس.

۶- اهدای کتاب به مناسبت‌های مختلف به عنوان هدیه به دانش آموزان و معلمان.

۷- وجود کتابخانه‌های کلاسی و قراردادن ده دقیقه آخر کلاس برای اینکه بچه‌ها کتاب‌هایی را که خوانده‌اند برای دوستانشان تعریف کنند.

۸- مسابقه درست کردن پادکست بین بچه‌ها و قرار دادن پادکست‌ها در کانال مدرسه.

«یکی از فعالیت‌های جالب در مدرسه شما موضوع خواندن قصه و لذت قصه‌گویی در قالب تصاویری است که روی تمام دیوارهای مدرسه دیده می‌شود. برای ما بفرمایید این ایده چگونه به ذهن شما رسید؟

فرصت محدود مدرسه برای انتقال و تقویت ارزش‌ها و باورهای دینی-مذهبی، و علمی و ضعف واژگان در انجام این امر مهم بخصوص در زمینه آموزش و تقویت و پرورش مهارت‌های زندگی (در بین دانش آموزان-اولیا و معلمان)-تقویت تاب آوری و مشارکت همگانی در ارتقا سرانه مطالعه ما را برآن داشت که راهی غیر از کلام و کتاب انتخاب کنیم. و تصمیم به تغییر فیزیکی ظاهر مدرسه گرفتیم. چشم جویا و ذهن کنجکاو بچه‌ها و دل و قلب تشنه آن‌ها این نیاز را به ما القا کرد که در- دیوارها- کف و سقف مدرسه هم می‌توانند دانش را انتقال دهند. اخلاق و دین را پرورش دهند. و بچه‌ها را تشویق به گفتگو و پرسشگری کنند. بنابراین از کاغذ و مقوا و رنگ و دست و دل خلاق جمعی بهره گرفتیم و طرحی نو در انداختیم.

«چطور این ایده را پیاده کردید و در کدام فضاها این کار اجرایی شده (از دیوار راهروهای طبقات، دفتر معلمان، احیاناً حیاط مدرسه و...)»

با استفاده از امکانات حداقلی موجود و ابزار در دسترس (کاغذ-مقوا-چسب).

محتوایی مثل ذکر ایام هفته-آشنایی با ۱۴ معصوم-اسامی سوره‌های قرآن-آموزش معنی سوره‌های کوچک قرآنی توسط نقاشی محتوای سوره-آموزش علوم (و... در تمام دیوارهای راهروی مدرسه-دیوارهای راه پله-سقف-اتاق ورزش-حتی دفتر معلمان و در تمام مسیر تردد بچه‌ها.

«در واقع این نوع قصه‌گویی که به صورت غیر مستقیم نیز انجام شده دارای چه موضوعاتی است؟ (مثل معرفی امامان و دین، تصاویر قاب شده بدن انسان و درس علوم و...) کمی در باره این موضوعات و نحوه و دلیل انتخاب موضوعات برای ما بفرمایید.

احساس کردم باید به دو متغیر، علاقه به خواندن و اطمینان به توانایی‌ها در دانش آموز توجه کنم، بنابراین در تابستان قبل از شروع سال، با آزمون‌ها و ارزشیابی‌های مداوم در زمینه خواندن و درک مطلب،

توکل-عفت و...

«آیا معلمان از این نوشته‌های روی دیوارها برای انشانویسی بچه‌ها هم استفاده می‌کنند. اگر بله بفرمایید روش کار چگونه است؟»

گاهی با هماهنگی معلمان هر پایه یک دیوار به عنوان دیوار متن نویسی و یا بند نویسی انتخاب می‌شود. و تصویر آن دیوار در کانال مدرسه هم قرار می‌گیرد و بچه‌ها مطالب خود را در آن مورد می‌نویسند و پس از ارائه به معلم، در کلاس یا راهروی مدرسه در دیدرس سایر دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. و در مناسبت‌ها هم به قید قرعه جایزه داده می‌شود. این نکته را هم یادآور می‌شوم که در مسابقات اصلاً عنوان نمی‌کنیم به بهترین‌ها جایزه داده می‌شود که لازم نباشد بچه‌ها بخاطر این موضوع از اولیا برای بهتر شدن نوشته‌شان کمک بگیرند (منظورم از کمک، دخالت کامل اولیا در نوشتن متن است) بلکه تاکیدمان این است که به قید قرعه جایزه تعلق می‌گیرد. که بچه‌ها واقعاً اندیشه‌های خود را بر روی کاغذ بیاورند.

«برپایی این کارگاه را در فضای مدرسه خودتان چه طور ارزیابی می‌کنید و آیا بنا دارید از این فرصت و امکانات برای معلمان و دانش‌آموزان مدرسه خود هم استفاده کنید. چه ایده‌ای برای این کار دارید؟»

نیاز و علاقه بچه‌ها رو بررسی کردیم.

موضوعاتی مثل ۱۴ معصوم، سوره‌های قرآن، اصول و فروع دین، موضوعات علوم (گیاهان، جانوران، دستگاه‌های بدن انسان، اندام‌ها، منظومه شمسی، احجام در ریاضی، محاسبات حجم، محیط، مساحت و... را روی دیوار، کف زمین، سقف پیاده سازی کردیم.

«این نوع قصه‌گویی و قصه پردازی چه آثاری بر روی دانش‌آموزان در ابعاد مختلف داشته است از نظر علمی تربیتی اخلاقی و غیره؟»

میل به یادگیری-احساس آرامش-تقویت دقت و توجه- و سرعت بخشی در یادگیری بعضی از پیامدهای این مدل آموزش تصویری روی دیوارهاست. یادگیری تصویری و توجه به تصاویر و نشان دادن این توجه به سایر دوستان، هم اندیشی و هم فهمی را بدنبال دارد و امکان گفتگو و یادگیری مشارکتی را بطور کاملاً غیر مستقیم و غیر رسمی و البته بسیار موثر بدنبال دارد.

«شما چنین فعالیتی را در دفتر معلمان هم انجام داده‌اید. یک سری واژگان را در دو سمت دفتر آنان روی دیوار نوشته‌اید منظور از این واژگان چیست و نوشتن آن‌ها در دو سمت دیوار دفتر معلمان چه هدفی را دنبال می‌کند. ظاهراً یک نوع پیام رسانی غیر مستقیم گویی است.»

تمام معلمان همه‌ی تلاش خود را برای هدایت، پرورش و آموزش دانش‌آموزان انجام می‌دهند. اما بعضی مواقع به دلیل کمبود زمان، ممکن است همه و یا بهتر بگوییم بیشتر توجه به سمت آموزش برود. و به همین دلیل گاهی بمنظور یادآوری مسئولیت‌ها و انتظارات دانش‌آموزان نیاز بود که با قرار دادن کلیدواژه‌ها در قالب قاب‌های ساده اما چشم نواز در دیدرس معلمان، این یادآوری لحظه به لحظه را لحاظ کنیم و از طرف دیگر قرار دادن واژه‌های مشترکی بین وظایف معلم و دانش‌آموز، در راهرو و دفتر مدرسه، معلمان را به تفکر و اندیشیدن در اهراف مشترک می‌کند.

واژه‌هایی مثل: دقت-توجه-ادب-متانت-تفکر-انتقادی-مسئولیت پذیری-لذت بردن از زندگی-

درست کردن نمایشگاه کتاب کلاسی و عرضه این کتاب‌ها در هر کلاس؛ به این صورت که این کتاب‌ها را بصورتی جذاب در دیدرس بچه‌ها قرار دهیم و هر دانش‌آموز هنگام ورود به کلاس، بتواند یک کتاب را بردارد. تغییر فضای رسمی کلاس در ۱۰ دقیقه در هر روز به فضای غیر رسمی و دوستانه‌تر از ایده‌هایی است که به نظرم رسیده که البته با همفکری با همکاران و معلمان حتماً به ایده‌های بهتری دست خواهیم یافت. سپاسگزارم از شما بابت فرصتی که در اختیارم قرار دادید.

« تفکر تحلیلی در دانش‌آموزان، مهم و نقش‌آفرین است معصومه معصومیان معاون آموزش ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران، همراه با تنی چند از همکاران با حضور در روز پایانی کارگاه توسعه سواد خواندن با شعار "قصه در مدرسه" ویژه آموزگاران پایه‌های اول تا ششم ابتدایی شهر تهران، از نزدیک در جریان این فعالیت قرار گرفت. او در حین بازدید خطاب به حاضران گفت: " تفکر تحلیلی دانش‌آموزان حلقه گمشده در آموزش و پرورش است و ما به دنبال این هستیم تا این امر مهم را در حد توان گسترش دهیم.

تحلیل متن و درک مطلب دو نکته بسیار مهم است که شما شرکت‌کنندگان در این دوره به عنوان رابطان ما در مناطق مختلف آموزش و پرورش شهر تهران، ضرورت دارد که به آن توجه داشته باشید. ما به کمک شما باید در این زمینه موجهی ایجاد کنیم تا مهارت سواد خواندن در بین دانش‌آموزان روز به روز بهبود پیدا کند. سواد خواندن یک نکته مهم و امری پایه‌ای و اساسی است که در همه ابعاد آموزش اثرگذار و نقش‌آفرین است.

وی در این جلسه ضمن تقدیر و تشکر از برنامه‌ریزان، برگزار کنندگان و مدرسان کارگاه، خواستار تداوم این برنامه در شهر تهران شد و افزود: " جنبه علمی کار که مشهود و مشخص است، اما ما نیز تلاش می‌کنیم جنبه اجرایی این کار را تسهیل کنیم. آموزش تعطیل‌شدنی نیست اما معلم برای انتخاب روش کار سلیقه خودش را دارد و ما باید فراهم آوردن فضای مثبت یادگیری

ضمن تشکر از جناب آقای ناصری و تیم بسیار متبحرشان خصوصاً حضرت‌تعالی، خیلی خوشحالم که به لطف خانم دکتر معصومیان معاونت ابتدایی آموزش و پرورش شهر تهران و جناب آقای استاد هاشم معاونت ابتدایی منطقه ۵ میزبان این کارگاه بودم و توانستم در این میان نکات بسیار خوبی را بیاموزم، و از آنجایی که محتوای این کارگاه از دغدغه‌های همیشگی ذهنی من بوده این واقعه را لطف خداوند می‌دانم که با برگزاری آن در مدرسه ما، پنجره جدیدی برای رشد و شکوفایی دانش‌آموزان برابم باز شد.

این کارگاه فرصت بسیار خوبی برای هم‌افزایی معلمان بود. و انشاءالله امکاناتی را در اختیار معلمان قرار خواهد داد تا به آنچه که همیشه خلاء آن را حس می‌کردند، دست یابند.

بنابراین تصمیم دارم فعالیت‌های ارائه شده در کارگاه را در مدرسه تسری بدهم و شرایطی را فراهم کنم تا ارکان زبان علمی‌تر و با روش مطلوب‌تری در مدرسه به کار گرفته شود.

فراهم کردن شرایط استفاده از کل محتوای بسته دوره دوم ابتدایی (چون مدرسه ما دوره دوم است)، از اهداف جدید ماست.

ایجاد اتاق قصه

در نظر گرفتن اهداف کوتاه مدت و قابل دسترس با استفاده از کتاب‌های قصه در مدرسه؛

را تمرین کنیم. باید کاری کنیم تا دانش‌آموزان در فضای مثبت یادگیری حضور پیدا کنند و نسبت به آن احساس تعلق داشته باشند تا نتایج بهتری بگیریم." پیش از سخنان معاون آموزش ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران، محمد ناصری مدرس کارگاه، نویسنده و ایده‌پرداز جریان قصه در مدرسه در پاسخ به پرسش تعدادی از شرکت‌کنندگان مبنی بر ادامه داشتن این کارگاه نیز گفت: "اگر برنامه بخواید به نتیجه برسد باید تعداد این جلسات بیشتر باشد و ما بیش از این باید با هم گفتگو داشته باشیم. ما یک مرکز تخصصی در این زمینه هستیم و ارتباطمان با شما برقرار خواهد بود. برپایی وبینارها از جمله فرصت‌هایی است که شما و سایر معلمان و مدیران نیز در سراسر کشور می‌توانند از آن استفاده کنند. داستان توسعه و ترویج خواندن یک جریان تدریجی است و باید به آن در طول زمان توجه کنیم."

در این بازدید چند تن از مسئولان آموزش ابتدایی اداره آموزش و پرورش شهر تهران و عباس استاد هاشم معاون آموزش ابتدایی آموزش و پرورش منطقه ۵ نیز حضور داشتند.

«روش‌های جدید از درون کارگاه‌های توسعه سواد خواندن به مدارس می‌رود»

در آخرین دقایق بازدید از کارگاه و قصه‌هایی که در قالب متن و تصویر روی دیوارهای مدرسه جلب توجه می‌کرد، فرصتی پیدا کردیم و چند پرسش را با عباس استاد هاشم معاون آموزش ابتدایی آموزش و پرورش منطقه ۵ شهر تهران در میان گذاشتیم و او نیز به تک تک آن‌ها پاسخ داد که ماحصل آن را اینجا می‌خوانید. او ابتدا گفت: "معلمان نقش کلیدی در انتقال و تبادل اطلاعات دارند و برگزاری کارگاه توسعه سواد خواندن به معلمان کمک می‌کند تا تکنیک‌ها و روش‌های جدید را فرا بگیرند و به طور مؤثرتری مهارت‌های زبانی را به دانش‌آموزان آموزش دهند."

سپس یادآور شد: "برگزاری چنین کارگاه‌هایی برای معلمان بسیار ضروری است، زیرا دانش‌آموزانی که با معلمان ماهر در این زمینه‌ها تعامل دارند، معمولاً پیشرفت بیشتری در مهارت‌های زبانی از خود نشان می‌دهند."

وی که با سایت مرکز توسعه سواد خواندن با شعار "قصه در مدرسه" گفتگو می‌کرد در خصوص برنامه‌های معاونت آموزش ابتدایی منطقه ۵ در زمینه برگزاری چنین دوره‌ها و کارگاه‌هایی افزود: "ابتدا از مدیریت محترم دبستان سعادت

سرکار خانم قدوسی و همکاران بزرگوار آن‌ها برای میزبانی کارگاه توسعه سواد خواندن با شعار "قصه در مدرسه" تشکر می‌کنم. اما باید عرض کنم یکی از برنامه‌های ما افزایش تعداد کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای معلمان است. این برنامه‌ها می‌تواند شامل نشست‌های آموزشی، وبینارها و دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت باشد. همچنین، ایجاد فضای همکاری و تبادل تجربه میان معلمان از طریق شبکه‌های اجتماعی و گروه‌های یادگیری، اهداف ما را تسهیل می‌کند."

این مقام مسوول در آموزش و پرورش منطقه ۵ تهران در ادامه تاکید کرد: "برای اینکه والدین به اهمیت مهارت‌های خواندن، نوشتن، شنیدن و صحبت کردن در فرزندان خود بیشتر توجه کنند، باید برنامه‌هایی نظیر کارگاه‌های آموزشی برای والدین برگزار شود. آگاهی بخشی به والدین در مورد تکنیک‌های آموزش در خانه و نقش آن‌ها در حمایت از یادگیری فرزندان می‌تواند بسیار مؤثر باشد."

این مقام مسئول در خصوص برنامه‌های حمایتی برای مدیران مدارس هم یادآور شد: "برگزاری جلسات آشنایی و کارگاه‌های آموزشی برای مدیران مدارس درباره بسته‌های بهبود مهارت خواندن می‌تواند مؤثر باشد. ایجاد سیستم‌های تشویقی برای مدیرانی که در این زمینه فعال هستند و فراهم کردن منابع آموزشی نیز از دیگر روش‌های تشویق است."

برگزاری وبینارها نیز می‌تواند یک راهکار مؤثر برای پوشش دادن به تعداد بیشتری از معلمان باشد. این نوع آموزش‌ها به دلیل دسترسی راحت‌تر و انعطاف‌پذیری در زمان می‌تواند، در افزایش آگاهی و مهارت معلمان کمک شایانی محسوب شود."

استاد هاشم همچنین به نقش مهم قصه‌گویی و قصه‌نویسی در این جریان اشاره کرد و افزود: "قصه‌گویی و قصه‌نویسی می‌تواند به توسعه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان کمک کند و ارزش‌های اخلاقی را ترویج دهد. این فعالیت‌ها همچنین به تقویت درک مطلب و خلاقیت در دانش‌آموزان کمک می‌کند."

معاون آموزش ابتدایی آموزش و پرورش منطقه ۵ شهر تهران در پایان تاکید کرد: "ما برنامه‌هایی برای ترویج فرهنگ قصه‌گویی و قصه‌نویسی داریم که شامل برگزاری جشنواره‌های قصه‌گویی در مدارس و مسابقات نوشتن قصه برای دانش‌آموزان می‌شود. این برنامه‌ها می‌توانند به ترغیب دانش‌آموزان و والدین جهت مشارکت در این فعالیت‌ها و توجه به مهارت خواندن و نوشتن کمک کنند."

کارگاهی که چراغ خلاقیت را روشن می‌کند

گفت‌وگو با معلمان شرکت کننده در کارگاه و دریافت نظرات آنان پایان بخش برنامه پنجمین کارگاه آموزگاران شهر تهران است. ابتدا با این معلمانی که در میز گرد شرکت کردند آشنا شده و سپس نظرات آنان را با هم می‌خوانیم.

● ضحی رشید

لیسانس آمار با ۱۸ سال سابقه در منطقه ۱۷ در دبستان پسرانه شهید باجلان در پایه پنجم فعالیت می‌کند.

● شکیبا مویدی

آموزگار پایه ششم دارای دوسال سابقه تدریس با مدرک کارشناسی آموزش ابتدایی در منطقه ۱۷ تهران فعالیت می‌کند.

● نسیم ایمانی

با مدرک کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، مدت ۳ سال است که در آموزش و پرورش منطقه ۹ مدرسه هاجر ۲ در پایه پنجم تدریس دارد.

● نیما آقایی دارای

مدرک کارشناسی علوم تربیتی با زیرشاخه آموزگاری

● زهرا جعفرزاده

کارشناسی زیست‌شناسی و کارشناسی ارشد ایمونولوژی پزشکی دارد و از ۵ سال سابقه فعالیت در آموزش و پرورش برخوردار است که ۲ سال آن رسمی و ۳ سال غیررسمی است. امسال در پایه پنجم منطقه ۱۴ در محل دبستان پسرانه شهید شجاعی تدریس دارد.

● فاطمه سادات سجادی نیا

ارشد روانشناسی تربیتی از دانشگاه علامه طباطبائی دارد. مدت ۴ سال تجربه آموزگاری مقطع ابتدایی را دارد و علاوه بر این نیز مربی حفظ قرآن نوجوان، مربی مهد و پیش دبستان است. وی دستی در نگارش مقاله‌نویسی و نویسندگی حوزه کودک نیز دارد.

«برپایی این کارگاه یک روزه به نظر خودتان چقدر روی فعالیتهای شما اثرگذار بود و چه دستاوردهایی برایتان به دنبال دارد؟

جعفرزاده: باعث شد در زنگ انشا بیشتر روی کتاب تمرکز کنم و تصمیم دارم قسمتی از این زنگ را به کتاب خوانی اختصاص دهم. اگر چه در دوران فعالیت در مدارس غیردولتی زنگ کتابخوانی داشتیم که بسیار مفید بود.

رشید: خیلی دستاورد خوبی برایم به دنبال داشت. نکات خوبی را دریافت کردم و دید قشنگی گرفتم. آقای: از نظر بنده این کارگاه یک چراغ خلاقیت در ذهن ما روشن کرد و موجب شده ما بخواهیم از این ایده برای تشویق فرهنگ کتابخوانی استفاده کنیم اما نیازمند تداوم است و اگر فقط همین یک جلسه باشد احتمالا ذره ذره این چراغ در ما کم نور و در نهایت خاموش خواهد شد...

مویدی: دیدگاهم را نسبت به خواندن تا حدودی تغییر داد. از قبل هم با مشاهده عملکرد دانش آموزان در آزمون های مداخله کاغذی یا میزان مطالعه ای غیردرسی آنها متوجه شدم بخش زیادی از مشکلات دانش آموزان در عدم درک مطلب آنهاست. در سال گذشته روی مسائل ریاضی تمرکز داشتم و متوجه شدم بخشی از ناتوانی دانش آموزان در حل مسائل ریاضی ناتوانی در درک مطلب و تشخیص مطالب ضروری و غیر ضروری از یکدیگر هست. اما کارگاه تأثیری که داشت این بود که با یک محتوای هدفمند و آماده آشنا شدم، مجموعه قصه در مدرسه یک محتوای آماده هست که هدف معلم از بهبود مهارت های خواندن را دقیق مشخص کرده و برنامه اجرایی آن را روشن و شفاف طراحی کرده است.

ایمانی: افزایش وسعت دید و خلاقیت سجادی نیا: تعمیق باور به کارکردهای قصه

«چقدر علاقمند شدی که از قصه و داستان در کلاس درس خودت استفاده کنی؟ ایمانی: زیاد.

رشید: علاقه مندی که واقعا ایجاد شد چون نکته های

جدیدی یاد گرفتم هرچند من از قبل هم کتابخوانی و نویسندگی را با دانش آموزانم تمرین می کردم.

جعفرزاده: باعث شد بیشتر، ایجاد انگیزه در شروع درس های مختلف را با داستان های متنوع شروع کنم و سرچ کنم و نزدیک ترین داستان ها به موضوع را پیدا کنم.

مویدی: قطعا تأثیری در افزایش علاقه مندی و انگیزه برای اجرای آن ایجاد کرده است.

آقای: در واقع حتی سعی کردم در موضوعات درسی کتاب ها نیز قصه طراحی کنم و در قالب قصه درس را برای بچه ها توضیح دهم و به نظر میرسد بازخورد خوبی گرفته ام.

«چه نکته و مبحث جدید و تازه ای در این کارگاه یاد گرفتید؟

مویدی: آشنایی با جدید ترین مهارت ها و سواد های دنیای امروز، لزوم توجه بیشتر به ادبیات داستانی در آموزش.

رشید: نکته ای جدید اینکه همیشه می شود تنوع و تغییر در آموزش ایجاد کرد تا انگیزه ای باشد برای کودکان و شیوه های تکراری را دیگر به کار نبرد.

ایمانی: اینکه باید در زمینه ی مهارت خواندن بچه ها بیشتر کار کنم.

آقای: من زبان کودک را شناختم در این کارگاه، مهم ترین روش برای اینکه اعتماد بچه ها را جلب کنیم و بتوانیم حرف هایمان را در میان آنها به کرسی بنشانیم این است که بتوانیم زبان آنها را بشناسیم، زبان بچه ها بازی کردن و قصه خواندن است و اگر بتوانیم به خوبی این عمل را اجرا کنیم بسیار در تعامل با بچه ها موفق خواهیم بود.

جعفرزاده: زنگ قصه گویی می تواند یکی از مفرح ترین و در عین حال پربازده ترین زنگ مدرسه باشد. سجادی نیا: طراحی فعالیت متنوع برای قصه.

«اگر بخواهی سایر همکاران خودت در مدارس دیگر را ترغیب کنی در چنین کارگاهی شرکت کند چگونه او را ترغیب به شرکت در این کارگاه می کنی؟

مویدی: قصه و داستان به دلیل داشتن پایان و آغاز منسجم، توالی اتفاقات و حوادث، احساس نزدیکی با تجربه‌های کودک تاثیر بیشتر در یادگیری مفاهیم و بهبود توان خواندن و درک مطلب دارد.

صرف داستان خوانی به تمام اهداف نمی‌توان رسید بلکه با بحث و گفتگو پیرامون مسائل بیان شده در داستان و انجام فعالیت‌های لذت بخش دیگر مانند نمایش و نقاشی می‌توان یادگیری را یکپارچه و عمیق ساخت.

رشید: در گروه‌هایی که در شبکه‌های اجتماعی هستیم قطعاً ترغیب خواهیم کرد.

ایمانی: از او می‌خواهم محتوای کتاب‌ها را ببیند و در موردش صحبت می‌کنیم.

آقای: با بازخوردی که خودم از کلاس گرفتم، سعی میکنم ابتدا در کلاس خودم آن را اجرا کنم سپس نتیجه را به ایشان نشان داده پس از ترغیب شدن وی او را دعوت میکنم به کارگاه بیاید.

جعفرزاده: شاید به سختی این کار انجام شود. معمولاً زمان محدود کلاس‌ها و حجم بالای مطالب کتاب‌های درسی سایرین را از ایجاد هر گونه تحول و تنوع در کلاس باز می‌دارد. ولی اگر بتوانم این زنگ را در کلاس خودم به خوبی اجرا کنم و بازده خوبی داشته باشم، رضایت دانش‌آموزان و اولیا آن‌ها خودش نوعی ترغیب دیگران است.

سجادی نیا: توضیح و دعوت به حضور در کلاس در زمان اجرای قصه و فعالیت‌های تکمیلی.

«همانطور که در محیط کارگاه خودتان حضور داشتید و این کتاب‌ها را مورد استفاده و بررسی قرار دادید در کنار هر کتاب یک دفتر قصه هم وجود داشت. به نظر شما این دفترهای قصه چه مزایایی برای دانش‌آموزان دارد تا به بچه‌ها کمک کند در مهارت‌های خواندن، نوشتن، گوش کردن و صحبت کردن موفق‌تر باشند؟»

مویدی: قرار دادن فعالیت‌های گفت و گو کمک به بهبود مهارت صحبت کردن می‌کند. بهبود مهارت صحبت کردن خود نیازمند بهبود مهارت‌های استدلال، ترکیب مفاهیم و سازماندهی مطالب در ذهن هست که

البته این‌ها پیش نیاز نوشتن هم هست و فعالیت‌های داخل این دفاتر بهبود این مهارت‌ها را هدف قرار داده است.

رشید: دفتر قصه ذهن را به چالش می‌کشد و یک بازیگری مجدد به خواننده می‌دهد بسیار عالی ست. ایمانی: به نظرم برای عید و تابستان جهت مرور جذاب دروس مفید است.

آقای: طراحی دفتر قصه متفاوت بود، در واقع مانند یک دفتر فعالیت یا کاربرگ مانند نبود که بچه مجبور باشد آن را حل کند، بلکه حالتی مشابه بازی و سرگرمی داشت و پیشنهاد میکنم روش‌های معمایی چند مرحله ای طراحی کنید تا بچه ترغیب شود برای حل معمای اصلی تا انتها بازی‌ها را با اشتیاق انجام دهد، در بعد مخفی بازی‌های دفتر قصه به گونه ای بود که موجب افزایش تمرکز در هنگام خواندن و افزایش دقت در صحیح نوشتن املاي کلمات میشد.

جعفرزاده: معمولاً در ابتدا این قسمت دفتر قصه برای بعضی بچه‌ها بخصوص پسرها شاید خوشایند نباشد ولی داشتن جدول و تنوع در این دفترها باعث می‌شود در عین بازی، یادگیری دانش‌آموز همینطور املاي آن‌ها به نحو بهتری افزایش یابد. و دانش‌آموز بداند باید داستان را عمیق بخواند. از طرفی خلاصه نویسی او بهبود یافته و یاد می‌گیرد جملات را به خوبی و مختصر و مفید را به هم ربط دهد.

سجادی نیا: فعالیت‌ها به درک مطلب که پایه آن خواندن و گوش کردن است کمک می‌کند و نمود درک مطلب در نوشتن و صحبت کردن خود را نشان می‌دهد.

«اگر شما به جای نویسنده یا تصویرگر این کتاب‌ها بودید، برای بهتر شدن کار چه فعالیتی انجام می‌دادید تا بحث قصه‌گویی و کتابخوانی بیشتر مورد توجه دانش‌آموزان شما قرار بگیرد؟»

جعفرزاده: بنظرم سطح کتاب‌های پنجم پایین‌تر سن آن‌ها بود مثلاً برای پایه‌ی سوم مناسب بود. تصویرگری می‌توانست بهتر باشد تا با سلیقه‌ی امروز آن‌ها بیشتر سازگار باشد. هیجان داستان در مواردی می‌توانست

(مانند کمیک های معروف) میتواند توجه بیشتری کسب کند و داستان‌ها به نسل بچه‌ها نزدیک‌تر باشد به عنوان مثال دوچرخه بیشتر برای دهه ۷۰ و ۶۰ است بازی نسل‌های امروز متفاوت و به روزتر شده و برای ملموس‌تر شدن داستان بهتر است از مثال‌های بروزتر که این نسل تجربه کرده استفاده شود.

سجادی نیا: استفاده از داستان‌های کهن و ادبی ایران/ استفاده از موضوعات روز مانند سواد دیجیتال/طراحی‌ها منطبق بر معیار ایرانی اسلامی باشد و جذابیت بصری با رنگ آمیزی تامین شود.

«مهمترین نکته‌ای که از مدرس این کارگاه یعنی جناب آقای ناصری دریافت کردید چیست؟»

مویدی: کتاب‌های درسی و برنامه درسی رسمی بچه‌ها را کتاب خوان تربیت نمی‌کند و لزوم توجه بیشتر به گفت و گو در کلاس که هر دو مفهوم برای من بسیار قابل درک و تایید بود.

رشید: نکته‌ای که از آقای ناصری دریافتم شور و شوق ایشان و صبر و حوصله شان را تحسین میکنم و لذت بردم و سرلوحه‌ی خود قرار خواهم داد.

ایمانی: اهمیت سواد خوانداری را متوجه شدم. جعفرزاده: اینکه چقدر داستان خوانی و قصه گویی مغفول مانده و چقدر می‌تواند در ایجاد انگیزه‌ی کودکان و نوجوانان موثر باشد.

آقای: ناامید نشدن، فارغ از تمام صحبت‌ها در خصوص این کارگاه، ایشان همه چالش‌ها و سختی‌های شغل معلمی را پذیرفته بود و در تلاش بود برای پیشرفت و ارائه راهکار، میتوانست بنشیند و با گفتن از مشکلات و اینکه نمی‌شود از این قضیه بگذرد اما ایشان ناامید نشد از نظر بنده اگر همه یادگیریم در هر زمینه‌ای به جای اینکه فقط اعتراض کنیم سختی‌ها را بپذیریم و با آن‌ها کنار بیاییم و سعی بر رفع کردن آن‌ها داشته باشیم سطح آموزشی و پرورشی کشور را بسیار بالاتر خواهیم برد و موجب پیشرفت فرزندانمان و سربلندی ایران زمین خواهیم شد، فقط نباید ناامید شویم.

سجادی نیا: دغدغه رشد همه جانبه و دوری از غرور.

بیشتر باشد.

مویدی: اول از همه تصاویر را جذاب‌تر می‌کردم اما بر اساس تجربه‌ی شخصی خودم برای دانش‌آموزان ششم فضای گفتگو و مباحثه داخل کلاس مهم‌تر از تصاویر کتاب هست. پس برای پایه ششم گفتگو را پررنگ‌تر می‌کردم و موضوعات را در دفتر می‌گنجاندم تا گفت و گو هدف‌مندتر باشد برای مثال:

در داستان دوچرخه لعنتی در جایی زینب نگران این است که حتی اگر آقای همسایه برادرش را ببخشد دیگر اجازه نمی‌دهد آنجا زندگی کنند.

در مورد همین بند می‌توان یک جلسه گفت و گو کرد و گفت و گوی آزاد را با این سوال شروع کرد بخشیدن یعنی فراموش کردن؟

ما چه وقت‌هایی می‌بخشیم و چه وقت‌هایی نمی‌بخشیم؟

وقتی کسی را می‌بخشیم یعنی چه کار میکنیم؟ فراموش میکنیم؟

و....

یا در پایان داستان پدر جمشید مسئله را حل کرد اما حقیقت معلوم نشد و می‌توان پیرامون این موضوع گفتگو کرد.

گفتن حقیقت همیشه به صلاح است یا نه؟

پنهان کاری همیشه کار بدی هست یا نه؟

منظورم گفتگو پیرامون دوراهی‌های اخلاقی در زندگی واقعی هست، دانش‌آموزان مدام در کتاب‌ها در قالب جملات دستوری می‌خوانند.

دروغ بد است.

بخشیدن خوب است.

اما هیچ کدام پاسخ گو و راهنمای بچه‌ها نیستند و انگار شرایط و احساسات آن‌ها در موقعیت‌های مختلف نادیده گرفته می‌شود

رشید: از نکات امروزی‌تر و به روزتر با شیوه‌های زندگی امروزی می‌شود استفاده مرد تا مورد توجه بچه‌ها قرار گیرد.

ایمانی: محتوا را حالت معمایی می‌کردم.

آقای: همانطور که در جلسه مطرح شد استفاده از تصویرهای رنگی و نقاشی‌های زیباتر و گرافیکی‌تر

«انجام فعالیت کارگاهی (یعنی کار به صورت گروه‌های چند نفری) چقدر در دریافت بهتر محتوا به نظر شما مفید و موثر بود؟ تا اینکه صرفاً یک سخنرانی باشد.

مویدی: اولین و مهم‌ترین و در عین حال ساده‌ترین آن این است که خسته نمی‌شویم. اگر فعالیت‌ها نبود و فقط مجبور به شنیدن و احتمالاً تایید کردن بودیم چهار ساعت که هیچ بعد از نیم ساعت همه توجه‌ها به تلفن همراهشان بود اما خودم به شخصه هیچ تمایلی به از دست دادن یک دقیقه کارگاه و گشتن در گوشه نداشتم.

رشید: قطعاً و مسلماً کار گروهی برای آموزش بچه‌ها بی‌نظیر است. من در کلاس خودم هم گروه‌های ۴ نفره با انتخاب سرگروه و اعضا را همیشه دارم.

ایمانی: بخشی از کارگاه سخنرانی بود. ولی به طور کلی حضور موثر مشارکت‌کنندگان به جذاب شدن تکلیف کمک می‌کند.

آقای: روشی که در تمام دوران تحصیل در تربیت معلم به ما آموخته شد، اگر واقع بین باشیم بلکه کنترل کلاس و فعالیت مربی بیشتر خواهد شد اما توجه افراد و میل و اشتیاق به موضوع در مرتبه بالاتر می‌رود و در نتیجه بازخورد بهتری خواهیم گرفت، بنابراین باید سعی کنیم متکلم وحده ما مربیان نباشیم و در نقش راهنما فقط گاهی بچه‌ها را هدایت کنیم به سمت مسیر ولی مسیر را خودشان باید پیدا کنند و این چنین است که یادگیری دائمی خواهد شد، درست مانند اینکه یک وسیله را خودت با آزمون و خطا درست کنی یا یک نفر مرحله به مرحله به تو بگوید، مسلماً کسی که خودش یاد گرفته هم مسلط‌تر خواهد بود و هم دیگر از خاطرش نخواهد رفت.

جعفرزاده: مثل این کارگاه‌ها را بسیار کم در آموزش و پرورش دیدم. مانند کارگاه‌های آموزشی و آزمایشگاهی دانشکده‌ی پزشکی پربار و لذت بخش بود به نحوی که اصلاً متوجه نشدیم ۴ ساعت طول کشید.

سجادی نیا: بسیار عالی است و مزایای کار گروهی مکرراً طبق تحقیقات علمی ثابت شده است

«آیا پیش از حضور در این کارگاه فعالیت کتابخوانی

و قصه‌گویی برای دانش‌آموزان خودتان را داشته‌اید اگر پاسخ شما مثبت است کمی درباره روش انجام آن توضیح بفرمایید.

مویدی: بله در سال گذشته بخشی از فعالیت کتابخوانی فردی بود که خودم همراه بچه‌ها کتاب می‌خواندم و بخشی کتابخوانی جمعی بود و بعد در مورد موضوعات کتاب صحبت می‌کردیم. هرکس نظر خود را می‌داد و بعد مخالف‌ها موافق‌ها باید با استدلال نظر خودشان را ابراز می‌کردند. برای مثال من با فلانی مخالف هستم چون...

به دلیل اینکه همه حرف هم را می‌شنیدند بحث و درگیری ایجاد نمیشد و همه راحت و آزاد نظرشان را ابراز می‌کردند و من هم هیچ ابراز مخالفت و موافقت نمی‌کردم بلکه مدیریت جلسه و جمع بندی را انجام می‌دادم.

امسال هم یک بار در مورد داستانی مباحثه و گفتگو انجام دادیم.

یک بار هم در مورد انیمیشن soul این کار را انجام دادیم.

همچنین از دیگر فعالیت‌های امسال کتابخوانی دسته جمعی رمان بابالنگ دراز است که خیلی مورد استقبال بچه‌ها قرار گرفته است اما نه همه برخی واقعا حوصله گوش دادن داستان را ندارند شاید هم از دست دادند رشید: بله کتابخوانی داشته‌ام و معرفی کتاب هم همیشه دارم.

ایمانی: دوره‌های تسهیلگری را در موسسه وابسته به دانشگاه علامه طباطبائی گذرانده‌ام و چند دوره سرگروه تسهیلگری بوده‌ام.

آقای: بنده در کلاس از خودم و ۳ دوست دیگرم همیشه برای بچه‌ها داستان‌هایی می‌گویم

خب ما سفرهای زیادی می‌رویم و اتفاقاتی که رخ می‌دهد موجب می‌شود بعضی مطالب را بیاموزیم، هرکدام از دوستانم صفاتی دارند

مثلاً نیما خیر خواه است، امیرعلی صادق است و... درواقع این صفات ویژگی‌های یک دوست خوب از درس اجتماعی است...

خلاصه همینگونه مطالب را با تعریف خاطره هایم

برای بچه‌ها می‌گوییم و حتی بچه‌ها تلفنی با برخی دوستانم صحبت کرده‌اند و بسیار میل به شنیدن خاطره‌هایم دارند.

اما خب ساخت همین خاطره‌ها کمی زمانبر است و سختی‌های خود را دارد ...

جعفرزاده: در مدارس غیرانتفاعی که کار کردم ساعت کتابخوانی و مهارت‌های زندگی داشتیم. در یک مورد که کتاب شازده کوچولو را بررسی کردیم خاطره‌ی خوب و قشنگی برای بچه‌ها شد و در زنگ کتابخوانی واقعا لذت می‌بردند.

سجادی نیا: بله براساس مجله رشد فعالیت‌ها را انجام می‌دادیم مانند صامت خوانی، نمایش، گفتگوی گروهی، ایفای نقش.

«این کارگاه را در یک جمله ارزیابی کنید.

جعفرزاده: ایده‌ای که اگر به عمل برسد نسل جدیدی از دانش‌آموزان متفاوت در اندیشیدن را به جامعه معرفی می‌کند. از شما و همکاران گرامی شما که این کارگاه پربار را برگزار کردن بسیار سپاسگزارم. امیدوارم با معرفی این کتاب‌ها بتوانم این زنگ را به زیبایی در

کلاس اجرا کنم.

آقای: ما در این کارگاه جمع شدیم تا گام‌های اولیه برای ایجاد فرهنگ کتابخوانی را در جامعه برداریم.

چراکه بچه‌های امروز، بزرگان فردا هستند و فرهنگی که یاد می‌گیرند فرهنگ آینده جامعه ماست.

مویدی: کارگاه مفید و کاربردی و در یک کلام فکر شده بود، به عنوان شرکت کننده به طور کامل حس کردم کسانی که این کارگاه را برنامه ریزی کرده بودند برای مخاطب ارزش قائل شده بودند و از سخنرانی و حرف‌هایی که نه خودشان به آن حرف‌ها اعتقاد دارند و خوب هم می‌دانند مخاطب هم قبول ندارد پرهیز کرده بودند. با تشکر از فرهیختگانی که یک کارگاه واقعی را تدارک دیده بودند.

رشید: کارگاه خلاقانه و لذت بخشی برای من بود. با آرزوی موفقیت برای شما دست اندر کاران زبان پارسی و همچنین دانش‌آموزان کشور عزیزم.

ایمانی: نگاه تازه‌ای به خواندن.

سجادی نیا: آموزش دلسوزی ابتکار.

«از شما برای شرکت در این گفتگو تشکر می‌کنم.

